

Distocija

Težave pri porodu

Besedilo in fotografije: Emir Mujagić, dr. vet. med.

Latinska beseda *Dystocia* izhaja iz grških besed '*dys*', kar pomeni težak, nenormalen, boleč, moten, in '*tokos*', kar pomeni porod. Razumevanje poteka normalnega poroda (*eutocia*) je nujno za prepoznavanje in reševanje nenormalnega poroda (*dystocia*).

Prepoznavanje distocije

Distocijo definiramo kot porod, pri katerem je normalen prehod ploda skozi porodne poti moten ali nemogoč. Prepoznavanje težav pri porodu omogoča veterinarju in vzreditelju natančnejšo prognozo in ustrezno ukrepanje. V nadaljevanju je podan prikaz ugotavljanja težav, ki se lahko pojavijo pred in pri kotitvi, ter načrtovanje izbire ustreznih metod pomoči.

Normalni porod

Porod lahko razdelimo v tri obdobja. Prvo je obdobje odpiranja materničnega vratu, ki traja 3 do 24 ur. Rektalna temperatura pade pod 38 stopinj Celzija. Maternica se začne krčiti. Vrat maternice se začne odpirati, kar prepoznamo kot vaginalni izcedek mlečno bele barve. Samica postaja nemirna in išče pozornost ali zasebnost. Frekvenca srca in dihanja se povečata.

Sledi obdobje iztiskanja plodu, ki ga spremlja močno krčenje maternice in začetek krčenja trebuha. Ko plod vstopi v porodni kanal, počni plodni mehur, kar opazimo kot obilnejši, bister vaginalni izcedek. Seveda to ni pravilo in v

tem primeru plodni mehur vidimo kot balonček z motno tekočino, ki visi iz porodnega kanala.

Psica mora iztisniti mladiča v tridesetih minutah aktivnega napenjanja. Rektalna temperatura se vrne na normalno (38 – 39 stopinj Celzija).

Tretje obdobje poroda je iztiskanje plodovih ovojnic, ki nastopi 5 do 15 minut po iztisku posameznega ploda. Do iztiska ovojnic lahko pride tudi šele po porodu dveh mladičev, ker si mladiči ponavadi sledijo izmenično, iz obeh materničnih rogov. Premor med dvema mladičema pri psici lahko traja od 30 minut do 6 ur. Starejše psice imajo lahko daljši premor.

Celoten porod pri psici lahko traja tudi do 24 ur.

Vzroki distocije

Distocija se lahko pojavi zaradi težav pri materi ali plodu.

MATERNALNI VZROKI:

Maternična inercija:

Maternična inercija je oslabelost maternice. Posledično pride do nezmožnosti

potiskanja ploda iz materničnega roga skozi telo maternice v porodni kanal. Tak tip distocije je v večini primerov odziven na konzervativno reševanje. Maternično inercijo lahko razčlenimo na:

Primarno inercijo – v tem primeru ima psica normalno prehodni porodni kanal in normalno lego plodov

- Primarna inercija, povezana s podedovano pasemsko nagnjenostjo (pri terierskih pasmah, jazbečarjih, čivavah, buldogih).
- Prevelika raztegnjenost maternice (zaradi velikega ploda ali velikega števila plodov, presežka fetalnih tekočin).

Sekundarno inercijo maternice

- Premer medeničnega kanala – preozek medenični kanal se pojavi zaradi nesaniranih oz. neustrezno saniranih zlomov, neustrezne prehrane, starosti (premlade psice), novotvorb, prirojenih defektov.
- Nenormalen položaj maternice (zasuk maternice, kila maternice).

Ultrazvočna kontrola brejosti

IZVENMATERNIČNI VZROKI:

Nervoza (predvsem male in miniaturne pasme psov).

Konstitucija (pri buldogih globok prsni koš in ozek pas povzročita povešenost maternice. Pri porodu so tako mladiči pod relativno ostrim kotom na medenični izhod. Buldogi imajo lahko ohlapno trebušno mišičje, ki je nezmožno potiskanja plodu v medenično votlino).

FETALNI VZROKI SO:

Nesorazmerje med plodom in materjo:

- Določene pasme (buldog, bostonski terier, mops itn.) imajo širok ramenski premer, velike glave in ozke medenice ter so potencialni kandidati za pojav distocije.
- Pri enemu ali dveh plodovih so ti lahko preveliki v primerjavi s premerom porodnega kanala (miniaturne in male pasme).
- Malformacija ploda (nenormalna razvitost ploda).

Nenormalna pozicija ploda povzroči relativno povečanje velikosti.

Mrtvi plodovi.

Nezadosten signal za začetek poroda pri enemu mladiču (single-puppy syndrome).

Znaki distocije pri psici

Pred porodom prvega mladiča:

- Več kot 68 – 72 dni od paritve, ni znakov bližanja poroda.
- Več kot 24 – 36 ur od padca rektalne temperature pod 38 stopinj Celzija, ni znakov bližanja poroda.

Na ultrazvočni sliki viden zarodek v maternici

- Po padcu se je rektalna temperatura vrnila na normalno, ni znakov bližanja poroda.
- Iztekanje plodovih tekočin pred začetkom napenjanja (po iztekanju plodne tekočine že 2 – 3 ure ni prišlo do iztiska mladiča).
- Neprekinjeni močni popadki, ki trajajo več kot 30 minut, brez povrženega mladiča.
- Občasni popadki, ki trajajo več kot 4 ure, brez povrženega mladiča.
- Zelen vaginalni izcedek (začetek odstopanja posteljice – porod se mora začeti takoj).
- Psica po 10 urah od začetka prvega obdobja poroda ne prehaja v drugo obdobje. Ta prehod lahko traja od 3 – 24 ur.

Prvo obdobje poroda je pomembno za relaksacijo porodnih poti in pripravo maternice.

Po porodu prvega mladiča:

- Več kot 2 uri ni prišlo do poroda drugega mladiča.
- Neprekinjeno napenjanje več kot 30 minut, brez povrženega mladiča.
- Smrdeč ali krvav vaginalni izcedek.
- Zagozden mladič v porodnem kanalu.
- Nelagodje psice (nenehno jokanje, nenormalna drža, apatičnost, trzanje mišic, težko dihanje, lizanje in grizenje vulve).

Začetek poroda: na sliki je viden plodni mehur, ki visi iz porodnega kanala

V praksi se vodenje poroda večinoma začne po telefonu. Natančno, načrtno jemanje podatkov o trenutnih dogodkih in določanje prioritet je ključnega pomena za prepoznavanje in reševanje distocije.

Anamneza

Jemanje anamneze (zgodovine poteka dogodkov) mora biti izdelano do podrobnosti. Pogovor med veterinarjem in lastnikom psičke se začne z jemanjem podatkov o splošnem stanju psice, ki vključuje naslednje informacije:

- splošno stanje psice (apetit, obnašanje, telesna temperatura);
- datum prve in zadnje paritve;
- starost psice (riziko slabšega krčenja/inercije maternice raste s starostjo psice);
- pasma (kratkogobčne/ brahiocefalične pasme imajo večji riziko distocije);
- ali je brejost potrjena in kakšno je število mladičev (pri enem ali dveh je možnost distocije višja, isto velja pri visokem številu mladičev);
- število in potek prejšnjih porodov (41 % vseh primerov distocije se pojavi pri psičkah, ki prvič kotijo, zaradi še relativno ozkega porodnega kanala);
- težave pri prejšnjih porodih;
- morebitne stare poškodbe

medenice in hrbtenice;

- ali so diagnosticirane kakšne bolezni pred oz. med brejostjo;
- pojav izcedkov iz nožnice: zelen izcedek pri psiči pred porodom prvega mladiča kaže na odstop posteljice, krvav izcedek lahko kaže na poškodbo genitalnih poti;
- popadki;
- rektalna temperatura;
- ali je kakšen mladič že povržen, kdaj je povržen;
- ali je psica dobivala kakšno zdravilo med brejostjo in porodom.

Anamneza po telefonu je večkrat nepopolna, zato si moramo narediti listo prioritet, ki so pokazatelji distocije in zahtevajo takojšnji pregled veterinarja in ustrezno ukrepanje.

Klinični pregled

Klinični pregled je sestavljen iz splošnega pregleda in vaginalnega pregleda. Vaginalni pregled nam da informacijo o širini in lubrikaciji porodnih poti, relaksaciji in razširjenosti vagine, možnih deformacijah, zarastlinah, vezivnotkivnih pregradah in položaju ploda.

Plan terapije

Reševanje poroda vključuje konzervativne tehnike, kot so medikamentozna (umetni popadki, podporna terapija z

infuzijami) in manipulativna pomoč. Pri tem moramo biti prepričani, da so fetusi dozoreli, porodni kanal popolnoma razširjen, lega fetusov pravilna, proporcija feta in porodnih poti ustrezna. Splošno stanje matere in fetusov mora biti primerno. Kirurške tehnike so epiziotomija in carski rez. Kontrola mladičev po porodu in carskem rezu izključuje prisotnost prirojenih malformacij.

Indikacije za carski rez so:

- Popolna primarna inercija maternice, ki ne odgovori na konzervativno terapijo.
- Delna primarna inercija maternice, ki je neodzivna na medikamentozno terapijo.
- Sekundarna inercija maternice z neustreznim nadaljevanjem poroda.
- Anomalije medenice in mehkih tkiv porodnih poti pri materi.
- Relativno preveliki plodovi (obstaja možnost, da je več takih).
- Absolutno preveliki plodovi (single puppy syndrome, monstroznost).
- Presežek ali pomanjkanje fetalnih tekočin.
- Malpozicija feta, ki je ne uspemo popraviti.
- Bitje srca feta pod 150-180/min (preverimo z ultrazvokom).
- Fetalna smrt.

Psička in mladički po carskem rezu

Nasveti lastniku psice v obdobju brejosti in poroda

Določanje optimalnega časa paritve se začne, ko lastnik pripelje psičko na pregled vaginalnega brisa in odvzem krvi za progesteronski test. Vaginalni bris je zaželeno spremljati tekom vse gonitve. Včasih je bris in progesteronski test potrebno opraviti večkrat in s tem čim bolj optimalno določiti čas paritve.

Kontrolni ultrazvok brejosti se opravi 21 dni po paritvi in se ga ponovi proti koncu brejosti.

Po 5. tednu brejosti je potrebno psički ponuditi hrano za mladiče zaradi povečanih potreb matere po kalciju, beljakovinah in drugih hranljivih snoveh.

Porod lahko pričakujemo med 56. in 72. dnevom brejosti. Zaradi precejšnjih razlik med pasmami in individualno je v zadnjem obdobju brejosti pomembno opazovanje prvih znakov poroda. Nemir, delanje gnezda, iskanje pozornosti ali osamitev so spremembe v obnašanju, ki nakazujejo prihod poroda. V pomoč je tudi merjenje rektalne temperature.

Prispevek je podan kot preglednica, kaj naj bi se dogajalo pred in med porodom.

Iz lastnih izkušenj vem, da se pojavljajo tudi odstopanja od napisanega.

Pri planiranju legla je vsekakor nujno stopiti v stik z izkušenim vzrediteljem in veterinarjem strokovnjakom za to področje, ki bo spremljal psičko od paritve skozi brejost do poroda in tudi določeno obdobje po porodu, ki je kritično tako za psičko kot za mladičke.

emir

kirurgija za male živali

Tržaška cesta 118, Ljubljana
www.emirkirurgija.si

+386 41 71 29 29
emir.mujagic@gmail.com